

DOROTA SIWECKA
Uniwersytet Wrocławski

IV Międzynarodowa Konferencja Naukowa
„Nauka o informacji (informacja naukowa) w okresie zmian” —
Innowacyjne usługi informacyjne (Warszawa, 15–16 maja 2017)

Rozwój nowych technologii wpływa współcześnie niemal na każdy aspekt naszego życia. Nowoczesne rozwiązania informatyczne oraz informacyjne wykorzystujemy w życiu prywatnym i zawodowym. Z uwagi na ich rosnące znaczenie stały się one tematem przewodnim IV Międzynarodowej Konferencji Naukowej z cyklu „Nauka o informacji (informacja naukowa) w okresie zmian”. Celem spotkania zorganizowanego przez Katedrę Informatologii Wydziału Dziennikarstwa, Informacji i Bibliologii Uniwersytetu Warszawskiego była dyskusja na temat zmian dokonujących się aktualnie w nauce o informacji, biznesie, administracji, kulturze oraz edukacji, a także zaprezentowanie nowych rozwiązań stosowanych w kraju i na świecie.

Pierwszy dzień konferencji rozpoczął się uroczystym powitaniem zaproszonych gości. W otwierającej go sesji międzynarodowej, w całości poprowadzonej w języku angielskim, mówiono o użytkownikach nowoczesnych narzędzi informacyjnych. Gerhard Budin (Uniwersytet Wiedeński) poruszył w swoim wystąpieniu zatytułowanym „*Operational usability*” in virtual research environments and open learning contexts kwestię interfejsów narzędzi elektronicznych wykorzystywanych do tłumaczenia tekstów. Zauważył, że coraz rzadziej użytkownicy sami próbują tłumaczyć teksty. Powszechniejsze stają się bowiem automatyczne przekłady możliwe dzięki komunikacji zachodzącej między systemami komputerowymi. Głównym problemem pozostaje jednak brak symetryczności międzykulturowej (*cross-cultural*) i międzyjęzykowej (*cross-language*).

Na szczególną uwagę zasługiwało też wystąpienie Mieczysława Muraszkiwicz (Politechnika Warszawska) — *Artificial intelligence — The vehicle of innovation* — traktujące o sztucznej inteligencji (AI). Prelegent wskazał na szanse i zagrożenia, jakie może powodować jej ciągły rozwój i zastosowanie „inteligentnych” rozwiązań zarówno w życiu codziennym, jak i w rozwoju informacji naukowej. Maciej Dziubecki (Aleph Polska) przedstawił w referacie *Applying UX*

Principles to the design of library discovery Services podstawowe zasady, jakie biblioteki powinny wziąć pod uwagę przy projektowaniu aplikacji i serwisów internetowych. Wykorzystywanie zdobyczy *User experience* — *UX*, skoncentrowane na potrzebach użytkownika, staje się bowiem coraz popularniejsze w bibliotekach na całym świecie. Tibor Koltay (Uniwersytet Karola Eszterházyego) w wystąpieniu *Beyond literacies: The evolving landscape of library support to research 2.0* omówił możliwości, jakich dostarczają bibliotekarzom akademickim nowoczesne rozwiązania technologiczne, wspierające pracę naukową pracowników uczelni w środowisku 2.0. Autor podkreślił także rolę tak zwanego *data literacy*, czyli zdolności do czytania, tworzenia i przetwarzania danych w informacje, którymi powinni cechować się bibliotekarze (zwłaszcza w takich obszarach, jak: *data quality, data citation, metadata*).

Dyskusja podsumowująca pierwszą sesję wykazała, że środowisko akademickie ma do spełnienia zasadniczą rolę w kształtowaniu nowych bibliotekarzy. Powinni mieć oni świadomość zarówno tego, dlaczego prowadzi się badania naukowe, jak i tego, dla kogo się kształcą i w jakim zakresie, aby w przyszłości stali się specjalistami od danych, wspierającymi swoją wiedzą środowisko naukowe.

Po przerwie drugą międzynarodową sesję plenarną rozpoczęło wystąpienie Widad Mustafy El Hadi (Université Charles-de-Gaulle — Lille 3) pod tytułem *Documentation and information science: The forgotten origins of the French contribution*, która w nawiązaniu do konferencji, jaka miała odbyć się w Paryżu w lipcu 2017 roku, przypominała o francuskich korzeniach informacji naukowej i dokumentacji oraz wpływie francuskich pionierów (między innymi takich jak Gabriel Naudé, Pierre Bayle, Auguste Comte, Paul Otlet, Eric de Grolier, Suzanne Briet) na rozwój tych dyscyplin.

Ocena jakości informacji pojawiających się w mediach społecznościowych stanowiła przedmiot badań Laurence'a Faviera (Université Charles-de-Gaulle — Lille 3). Przedstawione w trakcie prezentacji *Social influence and information evaluation* wyniki wskazują, że w sytuacji, gdy właściwie wszystkie środki medialne wykorzystywane są również do publikowania informacji na temat prowadzonych badań lub otrzymanych wyników, użytkownicy mają problem z odróżnianiem wiadomości pochodzących ze źródeł naukowych i nienaukowych, na przykład portali społecznościowych, takich jak Facebook, czy serwisów typu YouTube.

Ostatnie wystąpienie w tej sesji wygłosił Christopher Biedermann (Emi-Tel Ltd.), który referatem *Cybersecurity and the Internet of Things* wprowadził słuchaczy w tematykę standardów bezpieczeństwa cybernetycznego w związku z rozwojem tak zwanego Internetu Rzeczy (ang. *Internet of Things*), czyli sieci urządzeń, obiektów i przedmiotów codziennego użytku (łódówek, pralek, telewizorów, samochodów, domów) podłączonych do Internetu. Zwiększa to ryzyko ataków hakerów i możliwość przejęcia przez nich prywatnych danych właścicieli/

użytkowników sprzętów. Szacuje się, że mniej niż 10% urządzeń tego typu jest wystarczająco zabezpieczona. Brakuje regulujących tę kwestię międzynarodowych standardów bezpieczeństwa oraz edukacji społeczeństwa w tym zakresie.

Kolejne wystąpienia odbywały się w dwóch lub nawet trzech równoległych sesjach, co pozwoliło organizatorom na wygłoszenie w ciągu dwóch dni konferencji niemal pięćdziesięciu referatów, uczestnikom znacznie ograniczyło jednak możliwość udziału we wszystkich interesujących ich wystąpieniach. Sesje zostały podzielone według tematów przewodnich. Pierwszą z nich poświęcono problemom związanym z wdrażaniem e-Administracji i e-Biznesu. Szczególnie ciekawe okazało się wystąpienie Mariusza Luterka (Uniwersytet Warszawski) na temat *Electronic government as a research field*.

W sesji poświęconej e-Nauce i e-Kulturze Alicja Waszkiewicz-Raviv (Uniwersytet Warszawski) wygłosiła referat *Visual information and visual persuasion in public relations activities promoting libraries* na temat identyfikacji i komunikacji wizualnej bibliotek. Wyniki badań, przeprowadzonych z wykorzystaniem okulografu, dowiodły, że informacja tekstowa i proste rysunki skuteczniej przyciągają naszą uwagę niż zdjęcia czy krzykliwe plakaty, które nauczyliśmy się już ignorować. W kolejnym wystąpieniu Karolina Zawada (Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu) opowiedziała o projekcie „Repozytorium surowych danych astronomicznych online” — *Toruń University's open access data project — The new role for university libraries*. Współpraca Biblioteki UMK oraz Centrum Astronomii UMK zaowocowała zdigitalizowaniem dwanaście tysięcy szklanych płytek z obserwatorium astronomicznego. Obecnie dane są opracowywane przez bibliotekarzy, którzy są odpowiedzialni za tworzenie metadanych, ponieważ „even the best data without metadata are useless”. Ostatni referat tej sesji — *The impact of social influence on users' ratings of movies* — którego autorem był Zhenfei Feng (University of Lille Human and Social Sciences), poświęcony był wpływowi mediów społecznościowych na system rankingowania filmów w różnych bazach danych.

Po przerwie odbyła się kolejna sesja, w trakcie której dyskutowano o systemach informacyjnych i ich użytkownikach. Największe zainteresowanie wśród uczestników, potwierdzone pytaniami zadanymi w trakcie dyskusji, wywołały dwa wystąpienia. Pierwsze, autorstwa Sílvii Cardoso (Escola Superior de Saúde de Santa Maria) i Patrícii Almeidy (University of Coimbra) *Collaborative tagging vs. controlled vocabulary: A case study in healthcare area*, wskazywało na podobieństwa i różnice, a także wady i zalety tagowania i stosowania kontrolowanego słownictwa. Według autorek wyniki przeprowadzonych badań (choć na bardzo małej próbie) wskazują na to, że tak zwane tagi użytkowników nie zastępują pracy indeksatorów, ale pomagają w wybieraniu i tworzeniu terminów indeksowanych. Drugie wystąpienie pod tytułem *Ethical dimension in knowledge organization systems and applicable architecture for intercultural interface*

design dotyczyło współczesnych problemów systemów organizacji wiedzy związanych z pojawieniem się nowych technologii. Jego autor — Tan Tran (Université Charles-de-Gaulle — Lille 3) — zwrócił uwagę na trudności z zapewnieniem interoperacyjności pomiędzy różnymi systemami (na przykład symbolami Klasyfikacji Dziesiątej Deweya i Klasyfikacji Biblioteki Kongresu), które wynikają między innymi z różnic kulturowych, a także z innego ujęcia przyjętego przez twórców klasyfikacji.

Sesję równoległą poświęcono ponownie e-Nauce. Prelegenci poruszali tematy związane z humanistyką cyfrową (*Merging crowdsourcing and computational approaches for digital humanities* — Amel Fraise, Ronald Jenn, Quoc-Tan Tran, Samia Takhtoukh — Université Charles-de-Gaulle — Lille 3), zmianami, dokonującymi się w pracy historyków wraz z postępem cyfrowym (*The practice of historians in digital Age. A case study* — Samia Takhtoukh — Université Charles-de-Gaulle — Lille 3) oraz problemami z rejestracją i wdrażaniem rosnącej liczby patentów zgłaszanych w Chinach (*Modern tools on patent thicket identification* — Pablo Benalcazar — Instytut Gospodarki Surowcami Mineralnymi i Energią Polskiej Akademii Nauk).

Pierwszy dzień konferencji zakończył się uroczystą kolacją w Klubie Profesorskim, w czasie której można było kontynuować dyskusje rozpoczęte w trakcie obrad.

Drugi dzień konferencji obfitował w jeszcze większą liczbę referatów — ponad trzydzieści wystąpień w języku polskim w dwunastu sesjach. Ponieważ w jednym czasie odbywały się trzy sesje, nie sposób było pojawić się na wszystkich. W pierwszej z nich, poświęconej innowacji w informacji naukowej, wygłoszono referaty: *Innowacyjne usługi sieciowe w nauce* — Diana Pietruch-Reizes (Uniwersytet Jagielloński); *Zwiastuny zmian w komunikacji naukowej — pierwsze doniesienie z długookresowych międzynarodowych badań wśród młodych naukowców* — Marzena Świgoń (Uniwersytet Warmińsko-Mazurski) oraz *Innowacje w usługach wyszukiwania informacji a prawo autorskie. Studium przypadku The Google Book Search Project i proces Authors Guild przeciw Google* — Teresa Święćkowska (Uniwersytet Warszawski). W drugiej sesji zaprezentowano referaty dotyczące użytkowników innowacyjnych usług informacyjnych (*Reinterpretacja koncepcji użytkownika usług informacyjnych* — Remigiusz Sapa — Uniwersytet Jagielloński; *Zastosowanie metody osoby w badaniach informatologicznych oraz projektowaniu nowych rozwiązań zorientowanych na użytkownika* — Paloma Korycińska — Uniwersytet Jagielloński). Sesje trzecia oraz szósta odbyły się pod hasłem innowacji w informacyjnych usługach bibliotecznych i bibliograficznych. W sesji trzeciej ciekawymi danymi podzieliła się ze słuchaczami Maria Próchnicka (Uniwersytet Jagielloński), której badania informatologiczne nad *Mobilnymi usługami bibliotecznymi*, przeprowadzone na podstawie analizy literatury oraz dostępnych raportów, wykazały, że rośnie wykorzystanie urządzeń mobilnych w działalności bibliotecznej. Bożena Łazowska

(Centralna Biblioteka Statystyczna) w referacie *Innowacyjne usługi informacyjne w Centralnej Bibliotece Statystycznej im. Stefana Szulca* przedstawiła nowe rozwiązania statystyczne stosowane w Polsce. Sesję zakończył referat *Linked Open Data szansą dla bibliotek?* Doroty Siweckiej (Uniwersytet Wrocławski) omawiający założenia ruchu *Linked Open Data* i jego znaczenie dla rozwoju bibliotek oraz ich współdziałanie w tworzeniu Semantycznego Internetu.

Po przerwie kolejne wystąpienia poświęcono problematyce: innowacji w informacji naukowej (sesja czwarta: *Analityka webowa repozytoriów i systemów informacji naukowej* — Marcin Werla — Poznańskie Centrum Superkomputerowo-Sieciowe; *Jakość danych w systemie informacji naukowej* — Michał Kozak — Poznańskie Centrum Superkomputerowo-Sieciowe; *Kartografia wiedzy w usługach informacyjnych* — Piotr Tańkowski — Uniwersytet Warszawski), innowacjom na rynku wydawniczym (sesja piąta) — interesujące dane o wzroście liczby sprzedawanych ebooków przedstawiła Kamila Augustyn (Uniwersytet Wrocławski) — *Cyfryzacja oferty wydawniczej a perspektywy globalnego rynku publikacji w segmencie STM*; z kolei Maria Przystek-Samokowa (Uniwersytet Warszawski) w trakcie wystąpienia *Obserwatorium językowe 2.0* omówiła projekt prowadzony w Uniwersytecie Warszawskim, pozwalający na udział użytkowników w tworzeniu słownika nowych wyrazów (<http://nowewyrazy.uw.edu.pl>). Sesja szósta koncentrowała referaty dotyczące innowacji w informacyjnych usługach bibliotecznych i bibliograficznych (*Blog jako narzędzie wykorzystywane w edukacji informacyjnej — na przykładzie bloga „Niezbędnik Chemika”* — Justyna Antosik, Anna Kamińska — Politechnika Warszawska; *Nowe oprogramowanie dla elektronicznej biblioteki Uniwersytetu Warszawskiego — szanse, potrzeby, rzeczywistość* — Grzegorz Kłębek — Uniwersytet Warszawski; *Nowa baza danych dla „Polskiej Bibliografii Literackiej”* — Karolina Jaworska — Instytut Badań Literackich Polskiej Akademii Nauk).

Przedostatni blok trzech symultanicznych sesji kontynuował tematykę humanistyki cyfrowej (sesja siódma). Zbigniew Osiński (UMCS) we wspólnym referacie (Miroslaw Górny — Uniwersytet im. Adama Mickiewicza, Ewa Głowacka — Uniwersytet Mikołaja Kopernika, Małgorzata Kisilowska — Uniwersytet Warszawski) *Wpływ cyfryzacji infrastruktury informacyjnej na procesy badawcze w humanistyce. Wybrane aspekty zjawiska* przedstawił współczesne tendencje, takie jak wzrost popularności Open Access, pojawienie się prac naukowych w formie wizualizacji lub z przewagą wizualizacji nad tekstem, zawężenie tematów badawczych do tych związanych z siecią ze względu na dostępność danych. Pouczające okazało się również wystąpienie Jacka Tomaszczyka (Uniwersytet Śląski), który pokazał, w jaki sposób można wykorzystać program *Microsoft OneNote jako innowacyjne narzędzie cyfrowego humanisty*. Z punktu widzenia zarówno badacza, jak i osoby prowadzącej zajęcia narzędzie to okazuje się bowiem bardzo przydatne.

Sesję ósmą zdominowała tematyka innowacyjnych usług informacyjnych w archiwach (*Zintegrowany System Informacji Archiwalnej ZoSIA jako narzędzie uniwersalne* — Justyna Soliwoda — Narodowe Archiwum Cyfrowe; *Schematy wyszukiwania informacji w zasobach archiwalnych w dobie elektronicznych pomocy archiwalnych* — Monika Cołbecka — Uniwersytet Mikołaja Kopernika; *Od przewodników i informatorów po retrokonwersję — czyli parę słów o pomocach informacyjnych dla użytkowników w archiwach państwowych* — Kamila Biernat — Uniwersytet Mikołaja Kopernika).

Sesję dziewiątą poświęcono głównie nowym trendom w dyscyplinach informacyjnych (*Innowacja dla człowieka czy człowiek dla innowacji?* — Katarzyna Materska — Uniwersytet Warszawski; *Logistyka informacji: przydatność w nauce o informacji i działalności informacyjnej* — Wiesław Babik — Uniwersytet Jagielloński; *Strukturalistyczna koncepcja architektury informacji* — Stanisław Skórka — Uniwersytet Pedagogiczny w Krakowie).

Ostatni blok sesji również podzielono na trzy części. W sesji dziesiątej poruszano tematykę innowacji w organizacji wiedzy. Barbara Sosińska-Kalata (Uniwersytet Warszawski) mówiła *O optymalizacji systemów organizacji wiedzy*, Marcin Roszkowski (Uniwersytet Warszawski) przedstawił *Semantyczne adnotacje w kolekcjach cyfrowych* i możliwości zaindeksowania nie tylko zawartości dokumentów cyfrowych, ale także adnotacji do nich dodanych za pomocą odpowiednich narzędzi informatycznych (na przykład dodatek do przeglądarki Hypothesis). Anna Kamińska wspólnie z Jadwigą Woźniak-Kasperek (Uniwersytet Warszawski) wygłosiły referat pod tytułem *W stronę lepszej komunikacji — wykorzystanie języka UML do eliminowania wieloznaczności*.

Referaty sesji jedenastej dotyczyły innowacyjnych usług w gospodarce (*Zastosowanie technologii informacyjnych w wybranych sektorach gospodarki narodowej* — Agnieszka Młodzka-Stybel — Centralny Instytut Ochrony Pracy), ochronie zdrowia (*Jak informować o zdrowiu publicznym? Porównanie polskich i światowych serwisów informacyjnych tworzonych przez narodowe instytuty zdrowia publicznego* — Jan Kozakowski — Uniwersytet Warszawski) i kulturze (*Dostęp to za mało... Usługi cyfrowe w instytucjach kultury: oferta Narodowego Instytutu Audiowizualnego a oczekiwania i kompetencje użytkowników* — Małgorzata Kisilowska, Justyna Jasiewicz, Anna Mierzecka — Uniwersytet Warszawski).

Podczas ostatniej, dwunastej sesji konferencji skoncentrowano się na nowych mediach w biznesie i kulturze (*Utowarowanie informacji medialnej publikowanej w Internecie. Społeczne aspekty problemu* — Łukasz Iwasiński — Uniwersytet Warszawski; *Badania audytorium mediowego jako źródło informacji pozwalającej podejmować lepsze decyzje biznesowe w dynamicznie zmieniającym się środowisku internetowym* — Anna Miotk (Polskie Badania Internetu); *Analiza funkcjonalności polskich muzealnych aplikacji mobilnych* — Grzegorz Gmiterek — Uniwersytet Warszawski).

Konferencję zamknęła gorąca dyskusja panelowa o przyszłości rozwoju zarówno bibliotek, jak i kształcenia akademickiego w zakresie informacji naukowej i bibliotekoznawstwa. Pytania, jakie padły — między innymi o to czy powinniśmy za wszelką cenę dostosowywać się do poziomu różnych użytkowników, czy jednak starać się ich edukować w zakresie wyszukiwania informacji, systemów organizacji wiedzy i dostępnych narzędzi — nadal pozostają otwarte. Oba podejścia mają bowiem swoich zwolenników oraz przeciwników. Nieuniknione zdaje się jednak dążenie do uproszczenia wszystkiego, co ma służyć przeciętnemu użytkownikowi.

Program konferencji oraz księga abstraktów dostępna jest w Internecie pod adresem: <http://infolog.wdib.uw.edu.pl>.